

Gledališki list SLG Celje. Sezona 1966/67, št. 2. Izdalo in založilo Slovensko ljudsko gledališče Celje. Predstavniki: upravnik Slavko Belak. Urednik: Janez Zmavc. Foto Viktor Berk. Naklada: 1000 izvodov. Cena 0,50 N-din. Natisnilo GP »Celjski tisk« Celje.

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE

Fay in Michael Kanin

RAŠOMON

Igra po zgodbah Ryunosukeja Akutagave

Režija: MIRČ KRAGELJ k. g.

Prevod: BRUNO HARTMAN — Scena: SVETA JOVANOVIČ
Kostumi: MIJA JARČEVA — Borilne scene: ANDREJ ZAJC

OSEBE (kakor nastopajo po vrsti):

Duhoven	Andrej Nahtigal
Drvar	Bruno Vodopivec
Lasuljar	Marjan Dolinar
Sodni uradnik	Sandi Krošl
Razbojnik	Jože Pristov
Soprog	Borut Alujevič
Žena	Marjanca Krošlova
Mati	Marija Goršičeva
Srednik	Jana Šmidova

Premiera 14. X. 1966 ob 19.30

Igra se dogaja v Kyotu na Japonskem pred približno tisoč leti pri Rašomonskih vratih, na sodišču in v bližnjem gozdu.

Vodja predstave: Stanko Jost — Šepetalka: Anica Kumerjeva — Razsvetljava: Bogo Les — Tehnično vodstvo: Franjo Cesar — Odrski mojster: Franc Klobučar — Krojaška dela: Amalija Palirjeva, Jože Gobec in Olo Čerček — Slikarska dela: Ivan Dečman — Frizerska dela: Vera Srakarjeva — Rekviziterska dela: Ivan Jeram — Čevljarška dela: Konrad Faktor — Garderoba: Angela Korošec

ISKANJE RESNICE

Motili bi se, če bi hoteli iskati v Rašomonu podobe japonskega gledališča. Rašomon Kaninovich je evropski teater, narejen iz tradicij zahodne dramaturgije. Zgodbe pod tem naslovom je 1915. leta napisal Japonec Ryunosuke Akutagava. Avtor je že pod vplivom evropske literature. Njegovi sodobniki so se naslanjali na Zolaja, Maupassanta, Ibsena in Dostojevskega. Akutagava pa je iskal iz naturalizma svojo pot. Bolj kot njegove sodobnike ga odlikuje čvrsta forma, jezikovno je bogatejši, moderno življenje prikazuje z barvito paleto, fundament je znanstveno trdneje postavljen.

V Rašomonu se trije po značaju in poklicu zelo različni ljudje srečajo v dežju pri mestnih vratih. Duhoven, drvar in lasuljar. Pripovedujejo si, kaj so videli in slišali. Umorjen je bil samuraj, plemič, človek, njegova soproga posiljena. Ali je vse to storil Tajomaru, zloglasni razbojnik? Drvar, ki je bil priča dogodku, molči, vsega ni povedal niti na sodišču, molči vse do konca tega razvozlanja v troje. Med njimi je lasuljar pravi cinik, lahko bi rekli rezoner, ki skuša razvrednotiti vse človeštvo, vendar s svojo zlobo pomaga razgaljati laž in postavljati stvari na svoje mesto. Resnica ni lepa, čeravno jo krasi želja po resnicoljubnosti, tudi ni enkratna, lahko ima več obrazov.

Pripovedni okvir sestavljajo torej: **duhoven**, ki naj bi izmeril krivico in dognal resnico, — **drvar**, ki še ni povedal s v o j e zadnje resnice, — pa **lasuljar**, o katerem pravi drvar, da je tako pokvarjen kot oni trije včeraj na sodišču. Oni trije: razbojnik, žena, soprog. Po drvarjevem so pokvarjeni, ker so vsi trije lagali, skušali so taisti dogodek prikazati vsak po svoje, samovšečno, pristransko. Gre torej za iskanje resnice. Lasuljar pravi, da vsakdo vidi in sliši le tisto, kar sam hoče. (Preprosto povedano, toda globoke korenine so v podzavesti, v njenih izbruhih in v kompenzaciji). Kaj je potemtakem prepuščeno gledališkemu gledalcu, kako bo presodil on? . . .

Razbojnik pripoveduje v skladu s svojo primitivno, vitalno naravo, spolno bahaško. Zakaj bi razbojnik lagal, ko bo tako ali tako obsojen na smrt! **Ženina** pripoved je podkrepljena s solzami. Zakaj naj bi bila ženina bolečina zlagana? Tudi pričevanje mrtvega **soproga** (zakaj naj bi mrtvi lagali?) naj bi bilo zlagano in edino zveličavna naj bi bila drvarjeva zgodba!

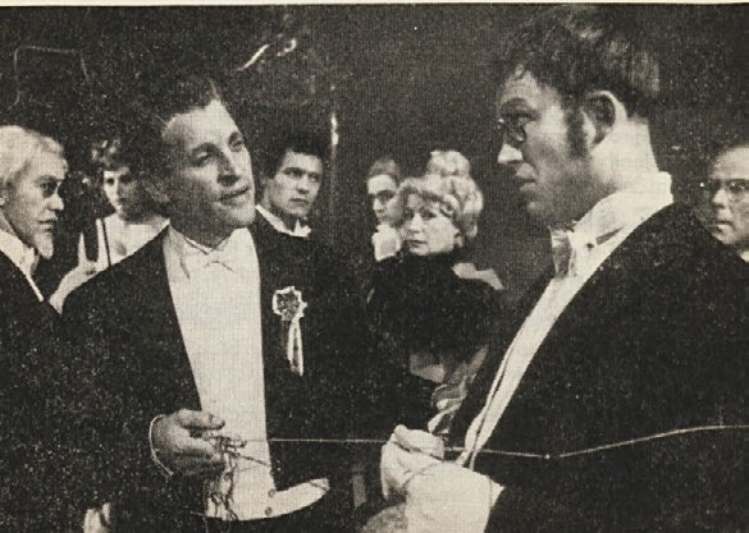
Toda **drvarjevo** opisovanje se sprevrže domala v burko. Zdaj sledimo dogajanju tako, kakor si ga je zapisal v spomin drvar. Ta pripoved razvrednoti vse poprejšnje: to je robustno

poenostavljena predstava: vse je degradirano, pojem časti osmešen, posilstvo povesakdanjeno, razlike v stanu se pomešajo, govorica pade na nivo zakonskega »špetira«, junaštvo je strahopetno junačenje, vsa razbojniška in samurajska veličina se razniči, ko na koncu drvarjeve pripovedi soprog z osuplim obrazom izjeclja, da se je po nesreči sam nabodel na svoj meč.

V drvarjevi pripovedi je brezmejna ironija: preveč majhni, preveč vsakdanji, preveč resnični so ti ljudje v njegovem prikazovanju, da bi ne bili prepričljivi v danem okviru. Prikazani so z vsemi človeškimi slabostmi ... prav takšni, kakršen je drvar sam, ki bi rad bil dober in pošten, pa ga lastna reva zapelje, da ukrade dragocen meč iz še toplih mrtvečevih prsi.

Če pa tudi zadnji, drvarjevi pripovedi ne verjamemo, kje in kaj je potem resnica? Kje je tisti čudež, na katerega čaka duhoven, čudež, ki bo pojasnil, zakaj so ljudje tako majhni, tako slabi. Odgovor na vsa ta vprašanja, dvome da na koncu odvrženi **otročiček**. Gre za razumevanje. Nobenih čudežev ni, resnica je relativna, nikoli se nam do kraja ne

Prizor iz I. dejanja Cankarjeve komedije »Za narodov blagor« v režiji Mileta Koruna. Od leve proti desni: Branko Grubar, Mija Mencejeva, Jože Pristov, Franci Gabrovšek, Andrej Nahtigal, Marija Goršičeva, Sandi Krošl in Marjan Dolinar.

odkrije, gre le za vztrajno vero v življenje, v človeka. Vsi smo majhni, vsi smo slabiči. Duhoven spremeni svoj sklep: ne poda se v mesto, vrne se med ljudi, kajti čudež, ki je čakal nanj pri Rašomonskih vratih, je drvar, ki kljub svoji nepopolnosti zraste v odgovornega človeka, ko posvoji najdenčka. Čudež je navsezadnje tudi lasuljar s svojo pokvarjeno fantazijo, s svojo nebogljeno zlobo — saj da duhovnu moč, da se povrne z novo vero v življenje, z vero v boj za izboljšanje tega ničvrednega sveta. Otrok na koncu preraste v lep simbol, v očiščenje.

Janez Žmavc

GLEDALIŠČE NA JAPONSKEM

Gledališče je pri Japoncih na zelo vidnem in čislanim mestu. Staro in mlado, revni in bogati, vse je pripravljeno tudi po ves dan prisostvovati predstavam. Na Japonskem namreč nepretrgoma igrajo vse od jutra do večera. Od nekdanj pa razlikujejo dva načina gledališkega igranja, ki se med seboj precej razlikujeta: visoka umetnost je utelešena v Nô-igrah (Nô je spretnost, umetnost), za široke množice pa v Kabuki ali Šiba-teatru.

Za Evropejca je skorajda nemogoče, da bi se dokopal do bistva Nô-teatra, pa naj še tako obvlada jezik, pozna literaturo, zgodovino, politiko, verstvo, šege in navade. V Nô-teatru govore poseben jezik in igrajo glasbo, ki je Evropejec ne doume. Tuji so nam tudi plesi s simboličnimi pomeni, nerazumljive so nam maske, kostumi in rekviziti, ki imajo prav tako vsak svoj globlji pomen.

Nô-igre so dosegle svojo cvetočo periodo v 15. in 16. stoletju, njihove korenine pa segajo daleč nazaj. Prav tako kakor pri starih Grkih se je »japonska lirična drama« razvila iz religioznih slavnosti, iz kulturnih obredov, ki so jih spremljali liturgični spevi. Tu je bil prikazan svet bogov in herojev s pantomimo in masko — v nasprotju z igrami ljudskega gledališča, ki je že od nekdanj jemalo snov iz življenja. Zatorej Nô-igre niso dostopne vsakdanjemu ljudstvu, zanje se ogrevajo le višji sloji in razumljivo tista inteligenca, ki želi ohraniti dobrine davne kulture.

Jedro Nô-drame je v prihodu, v osebni prikazu boga (pravzaprav je to le obvezni vložek), ki da s svojim plesom vsej stvari prareligiozno podobo, misterij. Formalno prizorišče Nô-drame pa je dejansko kaj preprosto. Oder predstavlja pokrita ploščad na kolesih, rekvizitov je zelo malo.

Izjema so le kostumi in dragocene maske. Kostumi so iz težke svile in brokata, poslikani in pretkani z rožami in podobami iz živalskega sveta.

V središču dogajanja sta dve osebi, običajno iz različnih slojev. Glavni osebi nasprotuje druga. Druge osebe so manj važne. Poglavitno je petje. Razumljivo teksta ne pojo ves čas, delno ga recitirajo, vendar na poseben način, s posebno izgovorjavo.

V modernejšem času imajo Nô-igre čedalje manj privržen-
cev. Mladina in večina ljudstva se navdušujeta za ljudsko gledališče Kabuki. V srednjem veku so igralce Kabuki gledališča zapostavljali in preganjali (paralela z Evropo!). Šele konec 17. stoletja jim je uspelo, da so si pridobili ugled. Ženske vloge so igrali moški. Gledališče je običajno lesena, štirioglata lopa. Oder je na sredini — prav tako ploščad na kolen. Okoli so škatlaste lože, gledalci pa čepijo na rogoznicah, zraven kurilnika z loncem, v katerem si kuhajo čaj ali pogrevajo s seboj prineseno hrano. Pred vhodom odložijo sandale. Do samega odra vodi »cvetlična pot«. Ne-koč so namreč na njej igralci prejeli darila, poklone — največkrat cvetlice, v znak priljubljenosti. Kakršno vlogo igra, tako se po tem dvignjenem prehodu med publiko bliža igralec prizorišču: grozeče in vzkipel kot vojščak ali ponosno kot plemič ali plešoče in ljubko kot dama. Aplavzov na koncu Japonci ne poznajo. Edine »ovacije« so pozdravi najljubšim igralcem na že omenjeni cvetlični poti.

Očividci pripovedujejo, da je bil poseben umetniški užitek, videti moške v ženskih vlogah, saj so jih zniansirali do kraja. Šele med obema vojnama je uspelo neki gejši oziroma njenim zaščitnikom, da je smela nastopiti kot igralca na Japonskem. Pa še to šele po njenih triumfalnih nastopih po Evropi. Vsebina iger so največkrat junaška dela prednikov, posebno zvestoba vazalnih vitezov do knezov in poveličevanje njihove hrabrosti. Potem dogodki iz vsakdanjega življenja, zlasti prikazovanje človeških slabosti, ki jih šibajo brezobzirno in neženirano, za Evropejca že na meji nenravstvenega. Toda za Japonca, ki ne vidi v čutni ljubezni ničesar spotakljivega, je drastično šibanje slabosti vir nesmrtna zabave in odkri-tega poroga.

Osnova japonskega gledališča je naturalizem. Če pride kakšna oseba z dežja v hišo, potem kar lije z nje voda; če se zgodi zločin ali napravi igralec harakiri, takrat teče kri v potokih. Kri seveda ponazarjajo barve, rdeča svila ali ustrezni papirnati trakovi.

Mirč Kragelj je star znanec našega gledališča. Njegov začetek v Celju je povezan z »Ljubeznijo štirih polkovnikov« Petra Ustinova, uspešen komedijski start pa mu je zagotovil pri nas same komedije. Sledile so še: »Sedem let skomin« (George Axelrod), »Zakonski vrtiljak« (Leslie Stevens), »Hotel za norce« (Fadil Hadžić). Pri RTV Ljubljana je angažiran že vse od 1945. leta, vmes je absolviral na oddelku za režijo na Akademiji za igralsko umetnost v Ljubljani.

Prihodnji premieri bosta konec meseca novembra. V francoski predelavi (Roger Plachon in Claude Lochy) bomo videli Alexandra Dumasa TRIJE MUŠKETIRJI (režija Andrej Stojan) in dramo Nobelovega nagrajenca Jacinta Benaventeja LA MALQUERIDA (režija Dino Radojević).

GOSTOVANJA

Delavska univerza v Celju bo organizirala gostovanje komorne scene **Atelje 212** iz Beograda. 4. in 5. novembra ob 17. in 20. uri bodo beograjski gostje uprizorili dvoje del: Roger Vitrac: »**Viktor ali otroci na oblasti**« in »**Jaz, Mija Aleksić**«.

Predstave bodo v SLG Celje.

FINANČNO IN MATERIALNO POSLOVANJE PROSPEKTA SLG CELJE V KOLEDARSKEM LETU 1965

Dohodki:	
Reklamni oglasi podjetij	5.300,00 N-din
Prodani prospekti	1.283,16 N-din
	<hr/>
	6.583,16 N-din
Izdatki:	
Stroški tiska	2.952,92 N-din
Honorarji za prispevke	1.701,53 N-din
	<hr/>
	4.654,45 N-din

PODATKI IZ PRETEKLE SEZONE (1965/66)

Vseh predstav je bilo	211
od tega doma	131
zunaj	80
Obiskovalcev je bilo	57.912
od teh doma	35.692
zunaj	22.220
Abonmajev je bilo	12
za odrasle	6
za mladino	6
Abonentov je bilo	2.675
odraslih	926
mladine	1.749

UPRIZORJENA DELA V SEZONI 1965/66

Delo	Število predstav	Obiskovalcev
Ringaringaraja (ponovitev)	1	101
Večer slovenske ljubezenske poezije (ponovitev)	5	818
Don Carlos	19	5.220
Rendez-vous, Varh	25	6.115
Klovn in njegov cirkus	28	11.417
Valeja	24	5.743
Umazane roke	21	6.749
Zasebno uho — Javno oko	16	3.680
Inventura	49	11.761
Kajušov večer	12	3.754
Mišelovka	11	2.554

IZBOR IZ CELJSKEGA FILMSKEGA REPERTOARJA

KINO UNION

- Od 12. — 16. 10. RAZPOSAJENI DELFIN, ameriški barvni VV (W. Disney)
 Od 25. — 26. 10. DOGODIVŠČINE TOMA IN JERRYJA, ameriški barvni
 (W. Disney)
 Od 27. — 29. 10. ČLOVEK IZ RIA, francoski barvni Cs
 Od 30. — 31. 10. ZLOČIN DR. CRESPIA, ameriški-kinotečni
 Od 1. do 4. 11. JO — JO, francoski
 Od 10. — 11. 11. TRGOVINA NA GLAVNI ULICI, češki
 Od 12. — 15. 11. ŠPARTAK, ameriški barvni Cs

KINO METROPOL

- Od 14. — 16. 10. ŠLI BOMO V MESTO, jugoslovanski
 Od 17. — 18. 10. POTOVANJE NA JAMAJKO, francoski barvni
 Od 18. — 20. 10. DRUŽINSKA KRONIKA, italijanski barvni
 Od 21. — 25. 10. ZAKON SE VRAČA V DOLINO REVOLVERAŠEV,
 ameriški vestern
 Od 27. — 30. 10. SEDEM JEZDECEV ZA PEKEL, ameriški barvni Cs
 Od 6. — 11. 11. EXPRES POLKOVNIKA RYANA, ameriški barvni Cs
 Od 12. — 15. 11. KARAVANA POGUMNIH, ameriški barvni